

KASB-HUNAR MAKTABLARIDA FIZIKA FANINI O'QITISHDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNIG AHAMIYATI

Raupova Gulshoda Maqsud qizi
Qosimova Moxichehra Saidjonovna

*Navoiy viloyati Qiziltepa tumani 2-son kasb
hunar maktabi fizika fani o'qituvchisi.*

Annotatsiya: *Ushbu maqola fizikani o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning samaradorligini ko'rib chiqadi. Fizika darslarida turli xil o'zgarishlarda pedagogik texnologiyalar elementlaridan kompleks foydalanish o'quv jarayonini yanada samarali tashkil etishga, kognitiv faoliyatni faollashtirishga va o'qituvchining vakolatli xatti-harakatlarini amalga oshirishga yordam beradi.*

Kalit so'zlar: *ilg'or pedagogik texnologiyalar, interfaollik, televizion o'quv ko'rsatuvlari, noimitatsion, loyihali ishlar algoritmi.*

Hozirgi vaqtda sanoat jamiyatidan axborotga o'tish davom etmoqda. Ushbu jamiyatda inson rivojlanishi, uning ko'plab kasbiy, iqtisodiy, ijtimoiy va maishiy muammolarini yanada samarali hal qilish uchun misli ko'rilmagan imkoniyatlar ochilmoqda. Biroq, ushbu imkoniyatlardan faqat yangi axborot makonida harakat qilish imkonini beradigan zarur bilim va ko'nikmalarga ega bo'lgan jamiyat a'zolari foydalanishi mumkin. Bu erda yosh avlodni axborot kelajagiga o'z vaqtida tayyorlaydigan bunday ta'lim xizmatlarini taqdim etish masalasi muhim ahamiyatga ega. Ushbu yondashuv bilan axborot texnologiyalari bir qator tubdan yangi didaktik muammolarni hal qilishga imkon beradi, ulardan foydalanish ta'lim sifatini oshirishni ta'minlaydi. Zamonaviy ta'lim axborot texnologiyalarining o'ziga xos xususiyati yangi texnik yutuqlardan foydalanish istagi.

Yangi "Pedagogik texnologiyalar" tushunchalari kontekstida yangi axborot texnologiyalari haqida gapirish to'g'ri bo'lar edi.

So'nggi paytlarda "Pedagogik texnologiya" tushunchasi ta'lim nazariyasida tobora keng tarqalmoqda. Ta'lim sohasidagi yangi texnologiyalarning moslashuvi, ayniqsa, ta'limga yangi axborot texnologiyalarini joriy etish kabi ko'rsatkich bilan yaxshi kuzatilmoqda.

Axborot texnologiyalari resurslariga asoslangan ta'lim g'oyasi ta'limning tadqiqot modeli bilan bog'liq. Ushbu modelning asosiy g'oyasi shundaki, o'quvchilarga olimlar muammolarni hal qilishda va ilgari noma'lum bo'lgan bilim sohaslarini o'rganishda foydalanadigan ish usullarini o'rgatish kerak. Ta'limning tadqiqot turi shuni ko'rsatadiki, o'qituvchi o'quvchilarni hal qilishni talab qiladigan savol yoki muammo bilan tanishtiradi. Talabalar to'plangan va munozara uchun taqdim etilgan ma'lumotlar asosida vaziyatni tahlil qilishlari va o'z farazlarini tushuntirishlari kerak. Tadqiqot jarayoniga katta ahamiyat beriladi, ammo bilimlarni to'plash ham juda

muhimdir. Ushbu model maktab ta'limining har qanday bosqichida foydalanish uchun amal qiladi.

Asosiy e'tibor-bu o'quv jarayonidagi interaktivlik. Talabalar, yoshidan qat'i nazar, o'quv jarayonida faol ishtirok etganda materialni yaxshiroq qabul qilishadi. Talabalarni mavzuni turli burchaklardan o'rganishga jalb qilish ularga o'rganilayotgan voqealar markazida o'zlarini his qilishlariga imkon beradi. Keyin ular ko'proq aqliy energiya sarflashni boshlaydilar va o'rganilayotgan hodisa ushbu hodisaning mohiyatini yanada kengroq tushunish bilan xotirada saqlanadi.

Muammoli ta'lim-bu talabalarining tizimli mustaqil qidiruv faoliyatini fanning tayyor xulosalarini o'zlashtirish bilan birlashtirgan va usullar tizimi maqsadlarni belgilash va muammolar printsiplari hisobga olgan holda qurilgan rivojlanish ta'limining bir turi; o'qitish va o'qitishning o'zaro ta'siri jarayoni ilmiy tushunchalarni o'zlashtirish jarayonida talabalarining bilim faoliyatini, o'qitishning barqaror motivlarini, aqliy va ijodiy qobiliyatlarini shakllantirishga qaratilgan. muammoli vaziyatlar tizimi tomonidan aniqlangan faoliyat usullari [1].

Ta'limning faol tabiati, ya'ni talabalarni har qanday faoliyatni amalga oshirishga kiritish-tadqiqot, dizayn, etakchilik, diqqatni o'qituvchining bir tomonlama faoliyatidan mustaqil ta'limotga, o'quvchilarning javobgarligi va faoliyatiga o'tkazishni nazarda tutadi, o'quv jarayonini talabalarining mustaqil faoliyatining turli turlariga yo'naltirishga olib keladi. tadqiqot, qidiruv, ijodiy xarakterdagi faoliyatning ustuvorligi.

Bugungi kunda ko'plab yangi pedagogik texnologiyalar mavjud. "Ilg'or ta'lim texnologiyasi "yoki ixtirochilik muammolarini hal qilish nazariyasi (TRIZ), global axborot hamjamiyatidagi ta'lim texnologiyasi (TOGIS), hamkorlik pedagogikasi yoki" hamkorlikda o'qitish " (OVS), artpedagogika, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) - samarali pedagogik texnologiyalarga misollar.

TOGIS ta'lim texnologiyasi ta'limga faoliyat va qiymat yondashuvini amalga oshiradi.

TOGISDAGI o'qituvchining vazifasi maqsadlar va rejalashtirilgan natijalarni belgilash, talabalar faoliyatini tashkil etish, uni boshqarish va natijalarni rejalashtirilganlarga muvofiqligi bo'yicha ekspertizadan o'tkazishdir.

OVSNING asosiy g'oyasi talabalarining kichik guruhlarda (2 dan 5 kishigacha) mustaqil ishlashi bo'lib, o'quv vazifalari guruhning barcha a'zolari o'zaro bog'liq va o'zaro bog'liq bo'lib, shu bilan birga materialni o'zlashtirish va muammolarni hal qilishda ancha mustaqil bo'lib chiqadi.

OVS DAGI o'qituvchining vazifasi talabalarining guruh faoliyatini tashkil etish, individual talabalarga yoki talabalar guruhiga maslahat berish, talabalar faoliyati natijalarini tahlil qilishdir.

OVSNING asosiy printsiplari -

* Guruhlar talabalarining psixologik xususiyatlarini hisobga olgan holda oldindan shakllantiriladi.

* Guruhga bitta topshiriq beriladi, rollar (rais, kotib, nazariyotchi va boshqalar) talabalarining o'zlari yoki o'qituvchining yordami bilan taqsimlanadi.

* Bitta talabaning emas, balki butun guruhning ishi baholanadi.

* O'qituvchi, ba'zan esa talabalarining o'zi topshiriqni bajarish uchun hisobot berishi kerak bo'lgan guruh vakilini tanlaydi.

Artpedagogika-bu san'at orqali insonni tarbiyalash va rivojlantirish qonuniyatlarini o'rganadigan pedagogika fanining mustaqil tarmog'i. Artpedagogikaning o'ziga xos xususiyati shundaki, u rivojlanayotgan va tarbiyaviy salohiyatga ega bo'lgan san'at va badiiy va ijodiy faoliyat vositalari bilan ishlaydi. San'at insonga o'ziga xos tarzda ta'sir qiladi, uning ichki resurslariga o'zgaruvchan kuch beradi, shaxsiy o'sishga yordam beradi va psixikaga foydali ta'sir ko'rsatadi. Bolani idrok etish tajribasi vizual, eshitish va kinestetik sezgilardan iborat. Bolada, tabiiy xususiyatlar tufayli, idrokning u yoki bu turi ustunlik qiladi va ongsiz darajada tushunishga erishish uchun uchta sezgi sezgi tizimiga bir vaqtning o'zida ta'sir qilish kerak, bu esa o'quv jarayonini engillashtirishga yordam beradi, shuningdek taklif qilingan tasvirni to'liq namoyish etishga imkon beradi.

TRIZ pedagogik texnologiyasi (ixtirochilik muammolarini hal qilish nazariyasi) talabalar o'rtasida kuchli fikrlashni shakllantirish, faoliyatning turli sohalaridagi murakkab muammolarni hal qilishga tayyorlangan ijodiy shaxsni tarbiyalashga asoslangan. TRIZ texnikadan kelib chiqqan, ammo texnik tizimlardan tashqari boshqalar ham mavjud - ilmiy, badiiy, ijtimoiy va boshqalar. Shu bilan birga, barcha tizimlarning rivojlanishi shunga o'xshash qonunlarga bo'ysunadi, shuning uchun TRIZNING asosiy g'oyalari va tamoyillari turli muammolarni hal qilishda kengaytirilishi mumkin. Ixtiro muammosini hal qilish jarayoni ixtiro muammolarini hal qilish algoritmini (ARIZ) qo'llash jarayonida ba'zi qarama-qarshiliklarni aniqlash, tahlil qilish va hal qilish va ideal yakuniy natijaga (RBI) erishish sifatida qaralishi mumkin. ARIZ noaniq va noaniq boshlang'ich vaziyatdan muammoning sxematik modeliga o'tishga imkon beradi, tahlil - qarama-qarshilik sabablarini toping. Ixtirochilik muammolarini hal qilish usullarini bilish talabalarga ixtiro qilish, o'zini o'zi anglash, fikrlash stereotiplarini engib o'tish, ahamiyatsiz g'oyalar bilan ishlash qobiliyatini rivojlantirishga imkon beradi.

O'qitishning har qanday bosqichida fizika darslarini ishlab chiqishda individual texnologiyalardan foydalanish va bir nechta samarali pedagogik texnologiyalar elementlaridan kompleks foydalanish maqsadga muvofiqdir. Fizika darsi davomida multimedia proektoridan foydalanish turli xil o'quv muammolarini hal qilishga yordam beradi. "Talabalar bilimlarini yangilash" bosqichida va "tadqiqot muammolarini" hal qilishda TOGIS va jo'xori elementlari yaxshi ishlaydi. Fizika darsining maqsadi va vazifalariga qarab, dars davomida, ayniqsa oxirida, aks ettirishda artpedagogika elementlaridan foydalanish samarali bo'ladi.

Fizika darslarida turli xil o'zgarishlarda pedagogik texnologiyalar elementlaridan kompleks foydalanish o'quv jarayonini yanada samarali tashkil etishga, kognitiv

faoliyatni faollashtirishga va o'qituvchining vakolatli xatti-harakatlarini amalga oshirishga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. M.H.O'lmasova.«Fizika»2-kitobAkademik litseylar uchun o'quv qo'llanma Toshkent -«O'qituvchi» 2004.
2. K.Tursunmetov, A.Xudayberganov. «Fizikadan praktikum» 2-nashri . Toshkent. «O'qituvchi» 2004.
3. Axmadjonov "Elektr va magnetizm", "O'qituvchi", 1989 y.